

Burgerschap

Basisschool Karel de Grote Eindhoven

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Onze schoolgegevens	3
2 De context	4
2.1 De wet Burgerschap	4
2.2 Kerndoelen	4
2.3 Het Onderzoekskader 2021/2023/2024/2025	5
3 Onze school	7
3.1 Kenmerken van onze school	7
3.2 Uitdagingen	7
3.3 Kennis van diversiteit	8
4 Ons schoolconcept	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Missie	9
4.3 Kernwaarden	9
4.4 Basiswaarden	9
4.5 Visie	9
4.6 Onze doelen voor Burgerschap	9
4.7 Hoofddoelen en burgerschap	10
4.8 Sociale en maatschappelijke competenties	10
5 Uitwerking doelen	12
5.1 Sociale ontwikkeling	12
5.2 Democratisch burgerschap	12
5.3 Participatief burgerschap	12
5.4 Digitaal burgerschap	13
5.5 Identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit	13
5.6 Maatschappelijke thema's	13
5.7 Algemene en culturele ontwikkeling	13
5.8 Internationalisering	14
6 Ons aanbod en onze aanpak	15
6.1 Ons aanbod en onze aanpak	15
6.2 Toetsing en afsluiting	15
7 Kwaliteitscultuur	16
7.1 Cultuur, structuur en personeelsbeleid	16
8 Zorg voor kwaliteit	17
8.1 Algemeen	17
9 Taakverdeling	18
9.1 Organisatie (wie doet wat)	18

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Voor u ligt het beleidsstuk burgerschap van basisschool Karel de Grote in Eindhoven. Gelet op de wet zijn we verplicht om actief burgerschap, sociale cohesie en sociale integratie op een doelgerichte en samenhangende wijze te bevorderen. In de kern gaat burgerschap om de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Het is niet vanzelfsprekend dat burgerschapsonderwijs een heldere positie heeft in het (ons) onderwijs. Sterker nog: burgerschap is heel vaak fragmentarisch en niet herkenbaar in ons onderwijs aanwezig. Als we echt op een goede wijze vorm willen geven aan burgerschapsonderwijs, dan vraagt dat om effectief beleid en een gestructureerde, doelgerichte en planmatige aanpak.

Dit beleidsstuk sluit aan bij de wetgeving over burgerschap en richt zich primair op onze visie en onze doelen met betrekking tot burgerschap. Hoe kijken we aan tegen burgerschap op school en wat willen we bereiken? Op onze school onderscheiden we zeven doelen voor burgerschap. In dit beleidsstuk zijn deze zeven doelen nader uitgewerkt en weggezet in een leerplan (een curriculum).

Dit beleidsstuk biedt ons een gezamenlijk concept over wat burgerschap inhoudt en een raamwerk om concreet invulling te geven aan ons burgerschapsonderwijs.

1.2 Onze schoolgegevens

Gegevens van de school	
Brinnummer	13TN
Schoolnaam	Karel de Grote
Directeur	Jacky Klerkx
Adres	Mendelssohnlaan 217
Postcode + Plaats	5653 BB Eindhoven
E-mailadres	kareldegrote@skpo.nl
Telefoonnummer	040-2512628
Website	www.bskareldegrote.nl

2 De context

2.1 De wet Burgerschap

Sinds 2006 is iedere school bij wet verplicht om aandacht te besteden aan burgerschapsvorming. Op 17-11-2020 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de nieuwe aangepaste burgerschapswet (de wet is ingegaan op 01-08-2021). De nieuwe wet heeft als doel het versterken van het burgerschapsonderwijs en het verduidelijken van de taken en de rollen van het bestuur en de school. Burgerschapsonderwijs krijgt met de wet ook een meer verplichtend karakter. De wettelijke burgerschapsopdracht bepaalt:

1. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:
 - het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school
 - het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving
 - het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.
2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

Basisschool Karel de Grote geeft vanuit een burgerschapsmissie en visie op burgerschap doelgericht en integraal inhoud en vorm aan burgerschapsonderwijs. Dat is het logische gevolg van de vrijheid van onderwijs. Maar, de wet laat zien dat er wel een aantal zaken verplicht is:

1. Zorgen voor kennis van de democratie en de rechtsstaat zelf, alsmede de grondrechten
2. Zorgen voor kennis van en inzicht in de werking van en respect voor de basiswaarden
3. In ieder geval (ook) aandacht besteden aan vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit
4. Ontwikkelen van sociale competenties
5. Ontwikkelen van maatschappelijke competenties
6. Een oefenplaats zijn waarin actief kan worden geoefend met de basiswaarden

2.2 Kerndoelen

De huidige kerndoelen zijn sinds 2006 van kracht. Het zijn er 58 en ze bestrijken de leergebieden: Nederlands, Engelse taal, (Friese taal), rekenen/wiskunde, oriëntatie op jezelf en de wereld, kunstzinnige oriëntatie en bewegingsonderwijs. De kerndoelen voor elk leergebied worden voorafgegaan door een beschrijving van de karakteristiek van het leergebied. Een overzicht van de kerndoelen met karakteristieken staat in het kerndoelenboekje (SLO), zie bijlage. In het hoofdstuk Oriëntatie op jezelf en de wereld staat: in dit leergebied oriënteren leerlingen zich op zichzelf, op hoe mensen met elkaar omgaan, hoe ze problemen oplossen en hoe ze zin en betekenis geven aan hun bestaan. En ook: kinderen vervullen nu en straks taken en rollen, waarop ze via onderwijs worden voorbereid. Het gaat om rollen als consument, als verkeersdeelnemer en als burger in een democratische rechtstaat. Kennis over en inzicht in belangrijke waarden en normen en weten hoe daarnaar te handelen, zijn voorwaarden voor samenleven. Respect en tolerantie zijn er verschijningsvormen van. De primaire kerndoelen voor burgerschap zijn:

- **Kerdoel 36:** De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
- **Kerdoel 37:** De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
- **Kerdoel 38:** De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Andere kerndoelen die gerelateerd kunnen worden aan Burgerschap zijn kerndoel 34, 35, 39, 47 en 53:

- **Kerndoel 34:** De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
- **Kerndoel 35:** De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
- **Kerndoel 39:** De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.
- **Kerndoel 47:** De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.
- **Kerndoel 53:** De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Bij de samenstelling van ons curriculum zullen we de bovenstaande kerndoelen als uitgangspunt moeten nemen. Deze kerndoelen moeten herkenbaar terugkomen in onze lessen.

2.3 Het Onderzoekskader 2021/2023/2024/2025

Het Onderzoekskader 2021 van de Inspectie van het Onderwijs beschrijft (o.a.) de standaarden die van belang zijn voor de kwaliteit van een school. De standaarden (kwaliteitsaspecten) zijn:

- OP1: Aanbod
- OP2: Zicht op ontwikkeling en begeleiding
- OP3: Pedagogisch-didactisch handelen
- OP4: Onderwijstijd
- OP6: Afsluiting
- VS1: Veiligheid
- VS2: Schoolklimaat
- OR1: Resultaten
- OR2: Sociale en maatschappelijke competenties
- SKA1: Visie, ambities en doelen
- SKA2: Uitvoering en kwaliteitscultuur
- SKA3: Evaluatie, verantwoording en dialoog

In een aantal standaarden komen onderdelen van burgerschap aan de orde. Bij het inspectietoezicht hanteert de inspectie geen eigen (expliciete) eisen voor burgerschap. De wet met daarin de minimum-eisen vormt het uitgangspunt. Onze school mag dus een eigen en passende invulling geven aan burgerschap, zolang we maar voldoen aan de wet. De wet vraagt:

1. De school moet actief burgerschap en sociale cohesie op een doelgerichte en samenhangende wijze bevorderen. Zie de standaarden OP1, OP2 en OR2.
2. De school moet kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat bevorderen. Zie de standaarden OP1, VS1 en VS2.
3. De school moet sociale en maatschappelijke competenties ontwikkelen. Zie de standaarden OP1 en VS2)
4. De school moet zorgen voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de basiswaarden, een schoolcultuur waarin leerlingen worden gestimuleerd om te oefenen met de basiswaarden. Zie de standaarden OP3, VS1 en VS2
5. De school moet zorgen voor een veilige omgeving waarin leerlingen en personeel zich geaccepteerd voelen. Zie de standaarden OP3, VS1 en VS2

De wet liet al zien dat er vanaf 01-08-2021 een belangrijke rol is weggelegd voor het bestuur. De Inspectie van het Onderwijs zal daarom nagaan:

- Draagt het bevoegd gezag zorg voor een schoolcultuur waarin alle bij het aanbieden van onderwijs betrokken personen, vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid en het afwijzen van discriminatie, verdraagzaamheid en het afwijzen van onverdraagzaamheid, onderling begrip en autonomie van leerlingen als centrale spelregels hanteren en voorleven?

- En creëert het daarmee een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

3 Onze school

3.1 Kenmerken van onze school

Om effectief gestalte te geven aan burgerschapsonderwijs vinden wij het noodzakelijk om de 'omgeving' van de school in kaart te brengen. Immers, goed burgerschapsonderwijs sluit aan bij de leefwereld van de leerlingen, hun interesses, hun problemen en bij de risico's die hiermee gepaard gaan. Allereerst geven we korte typering van de leerlingen, de ouders en de omgeving van de school, en vervolgens beschrijven we de mogelijke risico's. Het laatste is van belang om de leerstof en de aanpak vast te stellen.

De leerlingen

Basisschool Karel de Grote is een reguliere basisschool. Wij hanteren het leerstofjaarklassensysteem. Wij hebben kleine groepen, waardoor er veel aandacht is voor alle leerlingen. Ons onderwijs dient om leerlingen een kritische houding ten opzichte van de maatschappij te laten ontwikkelen en ze op te leiden tot proactieve burgers voor de huidige maatschappij. Onze populatie is multicultureel. Leerlingen maken kennis met uiteenlopende culturen en leren respectvol met elkaar om te gaan. Het accent ligt op het aanleren van de Nederlandse taal, maar we besteden ook aandacht aan de brede ontwikkeling van onze leerlingen.

De ouders

Betrokken ouders/verzorgers en een betrokken school zijn de voorwaarden voor het ontwikkelproces van kinderen en leggen daarmee de basis voor gelijke kansen voor alle jongeren in de Nederlandse samenleving. Wij vinden dat de ouders/verzorgers en de school een gedeelde verantwoordelijkheid hebben als het gaat om de ontwikkeling van kinderen. Om ervoor te zorgen dat het een fijn schooljaar wordt, is het belangrijk dat wij, leerlingen, ouders/verzorgers en alle teamleden van Spilcentrum Genderdal samenwerken.

De omgeving

Basisschool Karel de Grote ligt centraal in de wijk Genderdal, grenzend aan een brede groenstrook die als speelveld in gebruik is.

Het aantal leerlingen op onze school ligt momenteel rond de 150. Het merendeel van onze leerlingen komt uit de wijk Oud-Gestel. Ongeveer 50% van onze leerlingen komt uit de buurt Genderdal waar onze school in is gelegen.

Wij maken onderdeel uit van een Spil-centrum. Het belang van het kind staat voorop in alles wat wij doen. Dat betekent dat er overleg is tussen de verschillende partners in het belang van de ontwikkeling van uw kind. In het Spilcentrum werken het consultatiebureau, het peuterwerk (Korein), de kinderopvang (Korein), het basisonderwijs en de jeugdgezondheidszorg nauw met elkaar samen.

3.2 Uitdagingen

Gelet op de kenmerken van de leerlingen, de ouders en de omgeving zien we de volgende uitdagingen voor de ontwikkeling van burgerschap in de thuissituatie.

Uitdaging voor de sociale ontwikkeling	We kunnen er niet direct vanuit gaan dat onze leerlingen de normen en waarden van onze samenleving zich eigen hebben gemaakt.
Uitdaging voor democratisch burgerschap	We kunnen er niet direct vanuit gaan dat onze leerlingen de gezamenlijke basis voor een open en vrije democratische samenleving zich hebben eigengemaakt.
Uitdaging voor participatief burgerschap	We kunnen er niet direct vanuit gaan dat de financiële thuissituatie van de gezinnen het toelaat om actief deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten.
Uitdaging voor ontwikkeling identiteit	We kunnen er niet direct vanuit gaan dat de ouders en leerlingen zich bewust zijn van de invloeden van social media op hun eigen identiteitsontwikkeling.
Uitdaging voor algemene ontwikkeling	We kunnen er niet direct vanuit gaan dat onze leerlingen over de basisvaardigheden beschikken die nodig zijn om zich te ontwikkelen tot een wereldburger. We kunnen er niet direct vanuit gaan dat onze leerlingen en ouders de Nederlandse taal voldoende beheersen.

De bovenstaande uitdagingen hebben de volgende consequenties voor onze aanpak en de leerstof:

1. Sociale ontwikkeling: We moeten er voor zorgen dat de afstemming tussen thuis en de schoolafspraken met elkaar in verbinding blijven.
2. Democratisch burgerschap: Doordat we onze populatie goed kennen kunnen we gespreksonderwerpen aanbieden die ook passen bij de waarden en normen van onze populatie. Onze leerlingen willen we inzicht geven in de opbouw van onze democratie in Nederland. Hierbij staat de vrijheid van meningsuiting centraal, echter wel met respect voor de ander.
3. Binnen onze organisatie besteden we aandacht aan een brede ontwikkeling van onze leerlingen. Hierbij worden extra gelden ingezet voor culturele vorming. Denk aan vorming / technieklessen, theaterlessen: dans en muziek. Hierbij wordt ouderbetrokkenheid gestimuleerd.
4. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om onze leerlingen media-wijs te maken. Preventief wordt hier aandacht besteed binnen de leerstof. Er vinden groepsgesprekken plaats. Daarnaast werken we met de methode Basicly. Ook hier wordt ouderbetrokkenheid gestimuleerd.
5. Leerkrachten observeren en volgen de leerlingen. Door met elkaar in gesprek te gaan is er aandacht voor de ontwikkeling van de leerlingen. Centraal staat ons pedagogisch handelen. We leren onze leerlingen om respectvol om te gaan met andere culturen. Er wordt extra aandacht besteed aan basisvaardigheden taal en rekenen. Vanuit een goede basis kunnen de leerlingen zich door ontwikkelen tot een wereldburger.

3.3 Kennis van diversiteit

Op onze school hebben we als team voldoende zicht op de culturele achtergrond, de gewoontes en de normen en waarden van onze leerlingen en hun ouders. We beschikken over afspraken en beleid over de omgang met diversiteit. We proberen de kloof tussen school en thuis zo klein mogelijk te maken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat verschillen er mogen zijn; we beschikken over de kennis en de vaardigheden die ons in staat stellen om rekening te houden met culturele verschillen. In het kader van kwaliteitszorg meten we één keer per vier jaar onze kennis van de diversiteit met behulp van de vragenlijst Diversiteit Ouders en Leerlingen (ParnasSys WMK).

4 Ons schoolconcept

4.1 Algemeen

Om goed burgerschapsonderwijs te (kunnen) geven, hebben we met het team vastgesteld wat we onder burgerschap verstaan; we spreken dezelfde taal. Vanuit onze burgerschapsmissie beschrijven we vervolgens onze visie op identiteit en burgerschap. Tenslotte koppelen we de visie van de school aan de door ons vastgestelde (kern) waarden.

4.2 Missie

Op Karel de Grote ontwikkelen we ons samen tot actieve en kritische burgers van de maatschappij. Samen op weg naar de toekomst!

4.3 Kernwaarden

Voor onze school geldt dat de volgende kernwaarden van groot belang zijn:

1. Verantwoordelijkheid: *Samen verantwoordelijk voor onze invloed en het beste uit onszelf halen.* We zijn verantwoordelijk voor onze ontwikkeling, ons gedrag en keuzes die we maken.
2. Betrokkenheid: *Samen betrokken bij onze ontwikkeling.* We zijn betrokken vanuit ons hart. We werken met elkaar samen, tonen interesse, stellen vragen, luisteren, helpen elkaar en geven complimenten en opbouwende feedback.
3. Ontwikkeling: *Samen ontwikkelen van (zelf)kennis, ervaringen en vaardigheden.* We ontwikkelen door onze oren, ogen, handen en hart te gebruiken, vanuit veiligheid, vertrouwen, aanmoediging, reflectie en hoge verwachtingen.

4.4 Basiswaarden

Een belangrijk aspect van de wettelijke burgerschapsopdracht is de bevordering van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. De relevante basiswaarden voor het onderwijs zijn vastgelegd in het wettelijke kader. Het gaat om:

- vrijheid van meningsuiting
- gelijkwaardigheid
- begrip voor anderen
- verdraagzaamheid [tolerantie]
- afwijzen van onverdraagzaamheid
- afwijzen van discriminatie
- autonomie
- verantwoordelijkheidsbesef

Op onze school besteden we doelgericht aandacht aan de basiswaarden. Daarnaast komen ze aan bod bij andere lessen wanneer dat nodig en/of nuttig is.

4.5 Visie

Onze leerlingen groeien op in een steeds complexere maatschappij. Onze school vindt het van belang om haar leerlingen op een goede manier hierop voor te bereiden. Onze leerlingen maken ook nu al deel uit van de samenleving. Allereerst is kennis van belang, maar daar blijft het wat ons betreft niet bij. Vanuit onze identiteit vinden wij het belangrijk dat leerlingen op een bewuste manier in het leven staan, waarbij ze niet alleen respect hebben voor anderen en andersdenkenden, maar ook naar anderen omzien. In de school leren wij onze leerlingen daarom goed samen te leven en samen te werken met anderen. Wij willen leerlingen brede kennis over en verantwoordelijkheidsbesef meegeven voor de samenleving.

4.6 Onze doelen voor Burgerschap

Vanuit onze missie, onze kernwaarden en onze visie hebben we de doelen voor burgerschapsonderwijs vastgesteld. Bij ieder doel gaat het wat ons betreft om de componenten :kennis, vaardigheden, attitude en reflectie. Via de gekozen doelen richten we ons op de persoonsvorming van de leerlingen en de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties.

Onze doelen zijn:

1. We voeden onze leerlingen op tot fatsoenlijke evenwichtige mensen die respectvol (vanuit duidelijke waarden en normen) omgaan met zichzelf, de medemens en de omgeving (socialiteit).
2. Wij voeden onze leerlingen op tot personen die weten wat democratie inhoudt en die daar ook naar handelen (democratie).
3. We voeden onze leerlingen op tot mensen die (digitaal) “meedoen”, die (digitaal) actief betrokken willen zijn op de samenleving, die gericht zijn op (digitale) samenwerking en die iets voor anderen willen betekenen (participatie).
4. We voeden onze leerlingen op tot personen die kennis hebben van, en respect voor andere opvattingen en overtuigingen (religies - levenswijzen), tot leerlingen met een goed zelfbeeld, met eigen opvattingen en een eigen identiteit (identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit).
5. We zorgen voor kennis en een attitude (kritische zin) m.b.t. actuele, maatschappelijke thema's. Onze leerlingen kunnen een standpunt innemen en hun mening over maatschappelijke thema's effectief verwoorden (betrokkenheid).
6. We richten ons op de algemene ontwikkeling en we geven onze leerlingen culturele bagage mee voor het leven (culturele ontwikkeling).
7. We geven onze leerlingen zicht op internationale betrekkingen, op Nederland in de wereld (wereldburgerschap).

4.7 Hoofddoelen en burgerschap

Ons onderwijs kent drie hoofddoelen: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. De doelen die we vaststelden voor burgerschap zijn eenvoudig te relateren aan de hoofddoelen:

Kwalificatie en Burgerschap: onze leerlingen moeten kennis en inzicht krijgen in onze samenleving en de diversiteit daarin, de werking van onze democratische rechtsstaat en de eigen rol daarin.

Socialisatie en Burgerschap: we moeten onze leerlingen inwijden in een democratische cultuur en ze stimuleren tot een vreedzame en humane houding ten opzichte van anderen en de 'omgeving', de wereld om hen heen.

Persoonsvorming en Burgerschap: het is belangrijk om te reflecteren op de eigen identiteit, om betekenis te geven aan de wereld om je heen en de eigen rol daarin. En daarnaast: het is belangrijk om te bepalen hoe je je tot de ander en de wereld om je heen wilt verhouden.

4.8 Sociale en maatschappelijke competenties

Burgerschap richt zich op de sociale en maatschappelijke vorming van jonge mensen; burgerschap gaat over hoe mensen met elkaar samenleven. Daarom is burgerschapsonderwijs erop gericht dat leerlingen de sociale en maatschappelijke competenties verwerven die daarvoor nodig zijn. Welke competenties dat precies zijn is niet voorgeschreven, omdat dit afhangt van de actualiteit, de context van de school, de leefwereld van de leerlingen en onze eigen opvattingen. Op onze school richten we ons op de volgende competenties:

Sociale competenties	Maatschappelijke competenties
IK: besef hebben van jezelf	Discussiëren – argumenteren – communicatief vermogen
IK: zelfmanagement	Presenteren en overtuigen
IK: relaties aangaan en onderhouden	Kritisch vermogen – informatieverwerking
IK: samenwerken met anderen	Betrokkenheid en helpend-zijn
DE ANDER: empathie	Integer en moreel handelen
DE ANDER: waarderen van verschillen	Loyaliteit
DE ANDER: conflicten oplossen	Diplomatiek en tactvol zijn
DE ANDER: vrienden maken	Creatief denken
OMGEVING: verantwoordelijkheid	Flexibiliteit – aanpassingsvermogen
OMGEVING: passend gedrag	Omgevingsbewustzijn (gedrag in de publieke ruimte)
	Initiatief nemen – doorzettingsvermogen
	Omgaan met (sociale) media
	Oog voor duurzaamheid

5 Uitwerking doelen

5.1 Sociale ontwikkeling

In het Onderzoekskader 2021 van de Inspectie van het Onderwijs wordt (o.a.) het thema *Schoolklimaat* beschreven. Onze school moet zorgen voor een schoolklimaat dat bijdraagt aan het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. We zien de sociale ontwikkeling als een onderdeel van burgerschap, hoewel we beseffen dat de sociaal-emotionele ontwikkeling een voorwaarde is voor goed burgerschap. Alleen als je goed in je vel zit, en als je goed kunt omgaan met anderen en de omgeving waarin je leeft, kun je een actieve rol vervullen in de maatschappij. In onze visie richt de sociaal-emotionele ontwikkeling zich op drie aspecten: de ontwikkeling van de persoonlijkheid (persoonsvorming), de ontwikkeling van relationele competenties (omgang met anderen) en de ontwikkeling van het omgevingsbewustzijn (omgang met de leef-omgeving).

Op onze school hebben we sociale competenties vastgesteld (zie hoofdstuk 4) waarover de leerlingen uiteindelijk moeten beschikken, we bieden de sociaal-emotionele ontwikkeling aan met behulp van een schoolbrede werkwijze Topklas en we volgen de ontwikkeling met een leerlingvolgsysteem (Leerling in beeld en Kijk!). De sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen wordt besproken tijdens de groeps- en leerlingbesprekingen en tijdens de gesprekken met de ouders van de leerlingen.

Kenmerkend voor onze school is:

5.2 Democratisch burgerschap

Wij verbinden de term ‘democratisch burgerschap’ met twee zaken: het gaat om kennis van en betrokkenheid bij de democratie. Ons onderwijs moet ervoor zorgen dat onze leerlingen als volwaardige burgers aan de samenleving kunnen deelnemen. Dat vraagt allereerst om bepaalde omgangs- en communicatievormen. In dat kader leren we onze leerlingen om te overleggen, te discussiëren, te debatteren en te argumenteren. We ontwikkelen empathisch vermogen, een kritische houding, oplossend vermogen en een respectvolle omgang ten aanzien van anderen en andersdenkenden. We geloven dat de maatschappij alleen naar behoren kan functioneren met mondige, goed geïnformeerde en zelfstandig denkende burgers.

Op onze school hebben we vastgesteld welke maatschappelijke competenties we van belang vinden (zie hoofdstuk 4). Om deze competenties eigen te maken, functioneert onze school als een oefenplaats voor democratisch burgerschap (zie het Onderzoekskader 2021/2023). We zorgen voor een veilig en inclusief schoolklimaat waarin we onze leerlingen laten oefenen in relatie tot de basiswaarden en de door ons vastgestelde sociale en maatschappelijke competenties.

Onze school richt zich ten aanzien van democratisch burgerschap niet alleen op vaardigheden en attitudes, maar ook op kennis. Onze leerlingen moeten weten hoe ons politieke bestel functioneert en wat de belangrijkste aspecten zijn van een gezonde democratie.

5.3 Participatief burgerschap

Een belangrijk element van burgerschap is participatie. We leren onze leerlingen om actief betrokken te zijn op de samenleving, om mee te doen. Het is ons inziens belangrijk dat onze leerlingen participeren in andere organisaties, andere verbanden en andere gemeenschappen. Onze school is immers niet de enige plaats waar onze leerlingen waarden en normen meekrijgen. We voeden onze leerling samen met anderen op. Om die reden zorgen de leraren dat ze hun leerlingen kennen, dat ze weten in welke ‘clubjes’ ze actief zijn. We stimuleren onze leerlingen om actief te zijn of te worden in clubverband. In dat kader bieden we onze leerlingen bijvoorbeeld een scala van mogelijkheden aan om kennis te maken met een sportvereniging of deel te nemen aan culturele activiteiten. Zo kunnen de leerlingen gratis deelnemen aan de activiteiten van de Rijkschooldag. De activiteiten worden na school aangeboden door diverse professionals.

In onze lessen geven we aanzetten tot gemeenschapszin, leren we ze om betrokken te zijn op de omgeving en daarvoor ook verantwoordelijkheid te nemen. Iets belangeloos voor anderen doen, iets voor anderen doen zonder dat daar direct een tegenprestatie tegenover staat. Dit principe wordt al geoefend in de groepen, omdat we de leerlingen elkaar laten helpen bij hun werk. De leerlingen zorgen

er samen voor dat het klaslokaal en de gang een verzorgde indruk maken. En groter: jaarlijks denken de groepen na over wat zij kunnen doen voor de directe omgeving van de school en/of voor de mensen in de wijk (bijvoorbeeld bezoeken van een bejaardenhuis met Kerst, voorstellingen voor de mensen uit de wijk) De kernvraag is steeds: hoe zorgen wij samen voor leefbare klas, een leefbare omgeving, een leefbaar dorp, een leefbare stad etc. Hoe zorgen wij voor een omgeving waarin we samen met anderen (met een diversiteit aan culturen) met plezier kunnen werken, wonen en leven?

5.4 Digitaal burgerschap

Onze leerlingen maken niet alleen deel uit van onze maatschappij, maar ook van onze digitale maatschappij. En het laatste vraagt om effectief burgerschap. Dit aspect van burgerschap speelt met name een rol bij het gebruik van sociale media. Digitaal burgerschap betekent dat leerlingen bewust en verantwoord met (sociale) media leren omgaan. Ook bij het gebruik van Internet, mobiele telefoon en andere media dienen zij een goede, verantwoordelijke burger te zijn.

Primair vraagt digitaal burgerschap om kennis en kunde. We moeten onze leerlingen laten kennismaken met en gebruik laten maken van nieuwe technologieën. En tegelijkertijd moeten we aandacht besteden aan bijpassend gedrag. Oftewel: wat kun je met sociale media? Hoe kun je die effectief inzetten? En hoe maak je op een correcte manier gebruik van deze (nieuwe) media? Een relatief nieuw element is de omgang met fake-news en de stortvloed aan meningen die je aantreft op het Internet en diverse sociale media. Op onze school vinden we het belangrijk om onze leerlingen te ontwikkelen tot kritische burgers, tot burgers die voortdurend afwegen wat past bij hun eigen ideeën en die informatie met voldoende distantie kunnen analyseren. Hiervoor maken we gebruik van de methode Basicly en maken de leerlingen kennis met diverse aspecten van digitale geletterdheid.

5.5 Identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit

Het thema Identiteit richt zich bij ons op school op twee te onderscheiden zaken. In de eerste plaats is het van belang dat we onze leerlingen kennis meegeven van, en respect voor een diversiteit aan levensbeschouwingen en opvattingen. Identiteit en diversiteit zijn wat ons betreft gekoppelde begrippen. Onze leerlingen moeten kennis hebben van, en respect voor sociale, culturele, etnische en levensbeschouwelijke verschillen. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan. Bij het thema *Identiteit* spelen de basiswaarden een belangrijke rol: vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip voor anderen, verdraagzaamheid, autonomie, afwijzen van onverdraagzaamheid, afwijzen van discriminatie. Met het leren omgaan met culturele diversiteit wordt meer specifiek bedoeld dat 'leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten'.

In de tweede plaats betrekken wij het begrip *Identiteit* op de persoonlijke identiteit, op persoonsvorming. Het gaat daarbij om het ontdekken en ontwikkelen van de eigen persoon en persoonlijke opvattingen. Centraal staat daarbij de vragen: wie ben ik, en wat vind ik? Wij vinden het van groot belang dat onze leerlingen stevig in hun schoenen staan, dat ze een duidelijke (eigen) mening hebben en dat ze ook staan voor die mening. Bij dit aspect van burgerschap gaat het bijvoorbeeld om zaken als gezondheid (gezond leven), de kijk op maatschappelijke vraagstukken en seksualiteit.

5.6 Maatschappelijke thema's

We zorgen voor kennis en een attitude (kritische zin) m.b.t. actuele, maatschappelijke thema's. Onze leerlingen kunnen een standpunt innemen en hun mening over maatschappelijke thema's effectief verwoorden. Dit doel hangt samen met het thema *Identiteit* (doel vier) en is afgeleid van de bouwsteen *Burgerschap* op de website www.curriculum.nu.

Op onze school besteden we in ons lesprogramma expliciet aandacht aan maatschappelijke thema's. Deze thema's worden vooral binnen de methode Blink! aangeboden.

5.7 Algemene en culturele ontwikkeling

Wij vinden de algemene ontwikkeling van onze leerlingen van belang voor het goed functioneren in de samenleving. Algemene ontwikkeling is wat ons betreft van veel zaken genoeg weten (basiskennis) om een alledaags gesprek te kunnen voeren of een alledaagse tekst te kunnen begrijpen.

We streven er naar dat de leerlingen zich breed ontwikkelen tot competente personen, tot personen die kunnen denken, kunnen (in)voelen en situationeel kunnen handelen. Ten aanzien van de brede ontwikkeling onderscheiden we het cognitieve, het creatieve, het sociaal-emotionele, het zintuiglijke en het motorische. Deze aspecten hangen met elkaar samen en ze beïnvloeden elkaar wederzijds.

Een belangrijk aspect m.b.t. de algemene (brede) ontwikkeling van onze leerlingen vinden wij de meer algemene culturele en creatieve ontwikkeling. En dat wel in de meest brede zin van het woord. Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen beschikken over basiskennis met betrekking tot de literatuur, poëzie, beeldende kunst, schilderkunst, muziek, dans etc.

5.8 Internationalisering

Op onze school vinden we Engels een basisvak. We geven vanaf groep 1 wekelijks 30 minuten les in de Engelse taal en cultuur. In de onderbouw (groep 1 t/m 6) ligt het accent op spreken en luisteren, en vanaf groep 7 leren we de leerlingen ook in het Engels te schrijven. In de bovenbouw breiden we dit nog uit naar het lezen van Engelse teksten.

Het onderwijs hoort de leerlingen voor te bereiden op een maatschappij die globaliseert. Daarom willen wij op onze school in de bovenbouw ook aandacht besteden aan internationalisering.

6 Ons aanbod en onze aanpak

6.1 Ons aanbod en onze aanpak

De kerndoelen c.q. bouwstenen komen herkenbaar terug in het onderwijsaanbod op basisschool Karel de Grote. De school ziet logica in het koppelen aan de bouwstenen-als onderdeel van de kerndoelen aan het curriculum op school. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in groep 1-2, groep 3-4, groep 5-6 en groep 7-8.

We verwijzen naar het document "tabellen werken aan de bouwstenen" voor een uitgebreide overzicht hoe de bouwstenen burgerschap in de praktijk vormgegeven wordt.

Actuele activiteiten beschreven per maand zijn terug te vinden in de jaarkalender, met specifieke uitwerking door de werkgroep (zie bijlage). Deze activiteiten zijn wel gekoppeld aan (o.a.) onze schooldoelen. Daardoor zorgen wij voor doelgerichtheid en samenhang.

Bijlagen

1. Aanbod groep 3-4
2. Aanbod groep 5-6
3. Aanbod groep 7-8
4. Jaarkalender 2025-2026
5. Aanbod groep 1-2

6.2 Toetsing en afsluiting

Op basisschool Karel de Grote zijn wij met elkaar in gesprek over de reflectiemomenten. We zien de school als een beschermende oefensituatie. Directe feedback en ruimte om te kunnen groeien staat hierbij centraal.

Er is schoolbreed nog niet gekozen voor een passend toetsmiddel. Dit is nog een actiepun.

Het systematisch verzamelen van informatie over de kennis, vaardigheden en houding die de leerlingen beheersen kan in kaart gebracht worden. Echter de wijze waarop moet nog schoolbreed besloten worden. Bij onze populatie is het bespreken van de diversiteit van waarden en normen binnen onze samenleving een aandachtspunt. Het team zal een antwoord geven op de vraag wanneer we tevreden zijn.

7 Kwaliteitscultuur

7.1 Cultuur, structuur en personeelsbeleid

Onze school heeft een visie en doelen vastgesteld voor goed burgerschapsonderwijs. Vanzelfsprekend is het noodzakelijk dat we samen de doelen realiseren. Dat gaat niet vanzelf. Daarom hebben wij een kwaliteitscultuur en –structuur ingericht die ondersteunend is aan het burgerschapsonderwijs. Het ontwikkelteam burgerschap zorgt ervoor, dat de visie en de doelen bekend zijn, en dat de leraren gestalte kunnen geven aan de doelen. Daartoe organiseert de werkgroep indien noodzakelijk in overleg met de schoolleiding interne en externe scholing (professionalisering). Ons team werkt zodoende planmatig samen om op een concrete wijze vorm te geven aan burgerschapsonderwijs.

Essentieel voor onze kwaliteitscultuur van het burgerschapsonderwijs is de afspraak dat we naast de keuzes voor de methodes (groepsoverstijgende) projecten, thema's, activiteiten, vieringen, festiviteiten en uitstapjes/excursies vastleggen, evalueren en borgen. De schoolleiding zal daartoe zorgen voor voldoende faciliteiten in tijd en middelen.

8 Zorg voor kwaliteit

8.1 Algemeen

Op onze school streven we ernaar om kwalitatief goed burgerschapsonderwijs te verzorgen. Onze uitgangspunten zijn:

- Ons burgerschapsonderwijs voldoet aan wettelijke eisen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de verwachtingen van de samenleving
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de concept-kerndoelen voor Burgerschap
- Ons burgerschapsonderwijs is doelgericht
- Wij zorgen ervoor dat er samenhang is in ons burgerschapsonderwijs
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de kenmerken en de behoeften van de leerlingen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij wat wij zelf belangrijk vinden
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze visie
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze mens- en maatschappijvisie

9 Taakverdeling

9.1 Organisatie (wie doet wat)

Het realiseren van burgerschapsonderwijs vraagt veel van ons team en daarom om een heldere taakverdeling. De onderstaande tabel geeft een overzicht van wie wat doet en wanneer. De werkgroep *Burgerschap* is de eigenaar van het activiteitenoverzicht. Ze zorgt ervoor dat de taken tijdig en naar behoren worden uitgevoerd.

Wat	Wie	Wanneer
Meting Basiskwaliteit	MT	1 x per jaar middels Koerskaart SKPO
Meting Burgerschap (Quick Scan)	MT en werkgroep	1 x per vier jaar - start schooljaar 2025-2026
Afname vragenlijst WMK t.b.v. Koerskaart SKPO (onderdelen o.a. : burgerschap, diversiteit, tevredenheid en sociale veiligheid)	MT, personeel, ouders, leerlingen	1 x per jaar - februari
Afname Vragenlijst Sociale Veiligheid Leerlingen (LIB)	IB-ers	2 x per jaar - november en april
Dialogoog met bestuur en MR	Directeur	Doelstellingen gesprekken met bestuur- mei/juni
Burgerschap en jaarplan	MT/Ontwikkelteam	Juli
Burgerschap en schoolgids	Directeur	Juli
Vaststellen van maatschappelijke vraagstukken t.b.v. beleidsplan, curriculum	Ontwikkelteam	Juni
Bijhouden map Burgerschap	Leraren/Ontwikkelteam	Schooljaar
Evaluatie Burgerschap	Ontwikkelteam en team	Juni